

פרוטוקול מס' 127

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג', י"ד בחשוון תשל"ב - 2.11.71, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

י . ישעיהו - היו"ר
א . אנקוריון
ר . ארזי
ס . ביבי
ש . ז . גרוס
א . זילברברג
א . חניבי
ס . נסים
צ . צימרמן
א . רזיאל-נאור

מוזמנים:

ב.צ. קשת - חבר-הכנסת
ח . ליאור - מזכיר הכנסת
ק . ארן - סגן מזכיר הכנסת
ז . שר - היועץ המשפטי של הוועדה
א . בר-זכאי - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: מ . ברפי

רשמה: נ . רינגלר (נמסר - 4.11.71)

- א . חלוקת הצעות לסדר-היום והצעות חוק פרטיות
במושב השלישי של הכנסת השביעית תשל"ב;
ב . חילופי דברים במליאת הכנסת מיום 30.6.71 -
עם חבר-הכנסת ש.י. גרוס.

היו"ר י. ישעיהו:

אני פותח את הישיבה.

א. חלוקת הצעות לסדר-היום והצעות חוק פרטיות במושב השלישי של הכנסת השביעית תשל"ב

עלינו לאשר חלוקת הצעות לסדר היום והצעות חוק פרטיות במושב השלישי של הכנסת השביעית תשל"ב. אני מציע שהחלוקה שהיתה במושב השני של הכנסת השביעית תשל"א תהיה אותה חלוקה גם במושב השלישי של הכנסת השביעית תשל"ב, בשינוי אחד: סיעת העולם הזה - כוח חדש התפלגה. לפני הפילוג היו לשני חברי הסיעה 6 הצעות, עכשיו משנתפלגו ניתן לכל אחד מהם 4 הצעות, כפי שנתנו למק"י, ונוטיף הערה; הגדרת מעמדו של כל אחד משניהם נמצאת עדיין בדיון בוועדת הכנסת; זאת כדי שלא יתברר שקבענו עמדה לגביהם. הסיכום בענין חברי-הכנסת אורי אבנרי ושלום כהן יהיה, אני מקווה, בשבוע הבא, לאחר שאקבל את חוות דעתן של הסיעות שיתייצגו ביניהן, כפי שסיכמנו בישיבה הקודמת.

סך-הכל ההצעות של סיעות האופוזיציה יוגדל

מ-84 ל-86.

האם קיימת אפשרות להגיש הצעות חוק פרטיות במקום הצעות לסדר-היום?

ש.י. גרוס:

היו"ר י. ישעיהו: כן; לדעתי קיימת האפשרות שחבר-הכנסת יגיש הצעות חוק פרטיות במקום הצעות לסדר-היום ולהיפך, במסגרת המכסה שלו; זה היינו הך. אם אין התנגדות של חברי הוועדה נעמיד סעיף זה על סדר-היום של הוועדה.

לאשר חלוקת הצעות לסדר-היום והצעות חוק פרטיות במושב השלישי של הכנסת השביעית תשל"ב, בשינויים הנ"ל.

הוחלט:היו"ר י. ישעיהו:ב. חילופי דברים במליאת הכנסת מיום 30.6.71 - עם חבר-הכנסת ש.י. גרוס

בישיבת הכנסת מיום 30.6.71, בה נדונה הצעת חוק לתיקון דיני העונשין (עבירות זנות) (תיקון), תשל"א-1971, של חבר-הכנסת ש.י. גרוס (עמ' 96), היו חילופי דברים בין יושב-ראש הישיבה, ב.צ. קשת, לבין חבר-הכנסת ש.י. גרוס. אקריא לפניכם דברים אלו:

שלמה יעקב גרוס: חברי הכנסת, בחוק דיני העונשין (עבירות זנות), תשכ"ב, קבע המחוקק במפורש, מתוך רצון להחמיר בעונש על סרסורי עבירה, כדלקמן, בסעיף 10 האומר: 'מי שהורשע בעבירה לפי סעיפים 1, 2, או 3 לחוק זה, יוטל עליו עונש מאסר, אם כעונש יחיד ואם בצירוף עונש אחר, אך לא יוטל עליו מאסר על תנאי'. אני מדגיש את המלים 'אך לא יוטל עליו מאסר על תנאי'.

והנה בא בית-המשפט העליון והופך את הקערה על פיה. לא רק שלא השאירו את המאסר בפועל על הסרסורים, אלא שהפכו את המאסר בפועל למאסר על תנאי, תוך סילוף זדוני של רצון המחוקק. הייתי אומר שזוהי התעללות במחוקק, ואין זו הפעם הראשונה שבית-המשפט העליון עושה זאת.

חבר הכנסת גרוס, האם שמעתי נכון שהתבטאת שזאת התעללות במחוקק מצד בית-המשפט העליון?

היו"ר ב.צ. קשת:

כן.

שלמה יעקב גרוס:

אבקש אותך לחזור בך.

היו"ר ב.צ. קשת:

לא. זה סילוף זדוני. אני מוכן לעמוד למשפט ולברר את זה.

שלמה יעקב גרוס:

חבר הכנסת גרוס, אני בכל זאת מבקש אותך לשקול את הביטוי הזה.

היו"ר ב.צ. קשת:

היו"ר י. ישעיהו:

אמרת שזה סילוף זדוני של המחקק.

שלמה יעקב גרוס:

אני שאלתי על 'התעללות'. האם אמרת גם את המלה 'התעללות'?

היו"ר ב.צ. קשת:

כן.

שלמה יעקב גרוס:

אני מבקש אותך לשקול האם יאה שבין כותלי בית המחקקים ישמעו ביטויים כאלה כלפי בית-המשפט העליון של המדינה.

היו"ר ב.צ. קשת:

אני קובע זאת במפורש. כך זה היה, בניגוד לחוק.

שלמה יעקב גרוס:

אני אחשוב כיצד לנהוג.

היו"ר ב.צ. קשת:

רשות הדיבור לסגן יושב-ראש הכנסת, חבר-הכנסת קשת.

היו"ר י. ישעיהו:

ב.צ. קשת: אני מתייחס לאירועים באותה ישיבה בחומרה רבה ואין זו שאלה שאני תובע את חבר-הכנסת גרוס לסדר, או לדין או למשהו כזה. אני חושב שבישיבה זו נאמרו דברים הפוגעים קשות ראשית כל בכנסת עצמה.

לאחר הדברים שהקריא יושב-ראש הוועדה, ממשיך חבר-הכנסת גרוס בדבריו, ובעמ' 98 הוא אומר:

שלמה יעקב גרוס: אדוני היושב-ראש, מה אומר נציג משרד הסעד? אם אתה כה מופתע, אקרא מה אומר ד"ר קורץ. הוא אומר: 'קיים חוק המטיל עונש על סרטורים, 5-7 שנים. החוק לא יעיל, הפרוצדורה ממושכת, ומתקשים להביא את הסרטור לפני כס המשפט. בית-המשפט רוצה בהוכחות ברורות, והבחירה שהעידה נגד הסרטור במשטרה חוזרת מעדותה בלחץ של איומים. הנצרה מקבלת מכות וכוויות, ומרוב פחד חוזרת מעדותה, וכך מתמוטט הבסיס לתביעה...'

היו"ר ב.צ. קשת: חבר-הכנסת גרוס, האם אתה מצטט דברים מתוך ישיבת ועדה?

שלמה יעקב גרוס: זה לא חשוב כרגע. זה איננו סוד צנאי.

היו"ר ב.צ. קשת: חבר-הכנסת גרוס, אסור לפי התקנון לצטט דברים שהושמעו בוועדה.

שלמה יעקב גרוס: אני אעמוד למשפט בגלל זה. אלה אינם סודות, אדוני.

היו"ר ב.צ. קשת: אני רק מזכיר לך מה אומר אחד מסעיפי תקנון הכנסת.

שלמה יעקב גרוס: אני יודע. אני חושב שד"ר קורץ מוכן להצהיר על זה גם לפני העתונות.

היו"ר ב.צ. קשת: אינני יודע. אני רק מודיע לך שאסור לצטט דברים שנאמרו בישיבות סודיות של ועדה.

שלמה יעקב גרוס: אני מקבל את ההערה.

ב.צ. קשת: זוהי הפעם השנייה באותה ישיבה שחבר-הכנסת גרוס מעמיד את עצמו חשוף למשפטים, ובסוף דבריו הוא אומר: 'אני מקבל את ההערה'; אולם לאחר מכן ממשיך חבר-הכנסת גרוס ומספר מה אומר נציב שור בוועדה מסויימת של הכנסת, וניצב שור אמר דברים חמורים ביותר, לדעתי, עם הזכרת שם של פושע, בכל אופן דברים שאינני חושב שקצין בכיר בדרגתו של שור היה מעז והיה מקבל רשות לדבר עליהם בפומבי, ואילו חבר-הכנסת גרוס ציטט את דברי שור במליאת הכנסת.

ב.צ. קשת:

זו היתה ישיבה מוצלחת מאוד, כנראה, כי בהמשכה, בעמ' 107, חלה התפתחות נוספת בין חברי-הכנסת: אבנרי, פרוש וגרוס; אקריא לפניכם מה נאמר:

"אורי אבנרי:

חבר-הכנסת גרוס, מי יותר אשם - סרסור הזונות או מי שהוא ה"בוס" וה"מלך" של סרסורי הזונות בארצות-הברית, היושב בלאס-וגאס ואשר אתם לקחתם ממנו כסף?

מנחם פרוש:

אתה איש העולם התחתון ואין לך זכות להיות בכנסת.

שלמה יעקב גרוס:

בכל הפשע המאורגן, חבר-הכנסת אבנרי, יש לך חלק נכבד. אתה דירבנת את הנוער לזנות;

העתון שלך עשה זאת.

מנחם פרוש:

אתה איש העולם התחתון ואתה עוד מעז להזכיר את הדבר הזה. מאנשי העולם התחתון אפשר עוד להשתחרר - ממך איננו יכולים להשתחרר.

היו"ר ב.צ. קשת:

חברי-הכנסת, אנני חושב שמתחילים לעבור את הגבול. אינני מרשה שחבר-הכנסת אחד יגיד לחבר-הכנסת שני שהוא איש העולם התחתון.

מנחם פרוש:

כשם שאסור לו להאשים באשמה שאין לה שחר. אם הוא יודע מי הם אנשי העולם התחתון סימן שהוא איש העולם התחתון.

היו"ר ב.צ. קשת:

חבר-הכנסת פרוש, לא ייתכן לומר דברים כאלה וצריך לדעת את הגבולות. לא שמעתי מה אמר חבר-הכנסת אבנרי, אבל שמעתי מה שאמרת ואני קורא אותך לסדר. לא נתחיל לכנות אחד את השני בשמות, עלינו לדאוג לרמתה של הכנסת.

אורי אבנרי:

כבוד היושב-ראש, אם מותר לי לחזור על קריאת הביניים שלי: האם סרסור זונות הוא יותר פסול מאשר זה הממונה עליו, זה השולט באימפריה של סרסורי זונות ואשר מקומו בלאס-וגאס?

מנחם פרוש:

כאשר בא אלי אדם ורוצה לתרום תרומה אני לא שואל אותו אם הוא סרסור זונות. אתה מכיר אותם, אתה כסרסור שגרם לזנות בישראל יודע מי הם סרסורי הזונות, ואל תחזור על 'עלילת הדם'."

ב.צ. קשת:

ובכן, חברי-הכנסת, כל הדברים הללו נאמרו בישיבה אחת שהיה לי הכבוד והעונג לשבת בראשה. רשמתי לפני את הנקודות הבאות: (א) פגיעה בבית-המשפט העליון; (ב) ציטוט מוועדות; (ג) ניבול פה; (ד) רצוני להסב תשומת ליבכם לסעיף 63 בתקנון (עמ' 24), בו כתוב: "(א) נאום מעל במת הכנסת לא יכיל איזכור דעה או עמדה של שר, של חבר-הכנסת, או של סיעה בכנסת שהשמיעו בוועדות הכנסת; הגבלה זו לא תחול אם בוסחו הדעה או העמדה בוועדה כהצעה או כהודעה של שר, של אותו חבר-הכנסת או של אותה סיעה, למליאת הכנסת; (ב) נאום מעל במת הכנסת לא יכיל איזכור שיחה שהתנהלה בין חבר-הכנסת לבין שר או בין חבר-הכנסת לבין חבר-הכנסת אחר."

לא מדובר בסעיף 63 על איזכור דברי פקיד

בכיר או מוזמן אחר לוועדה. לדעתי, מוטב לצטט דברי חבר-הכנסת מאשר לצטט דברי קצין בכיר של המשטרה או הצבא או משרד, כי הפקידים הבכירים של המשרדים נשלחים על-ידי השרים שלהם להעיד והם חייבים לספר הכל בוועדה סגורה של הכנסת, ולא ייתכן שנצטט אותם כפי שחבר-הכנסת גרוס ציטטם, או כפי שציטטו חברי-הכנסת האחרים, לאחר שגילינו שהתקנון אינו אוסר זאת. כאשר ניהלתי את ישיבת הכנסת הערתי לחבר-הכנסת גרוס שהתקנון אוסר ציטוט דברי מוזמנים לוועדה, והייתי משוכנע שהתקנון אוסר זאת, אך כאשר עיינתי לאחר מכן בתקנון ראיתי שאין איסור כזה.

ב.צ. קשת:

אינני תובע את עלבון יושב-ראש ישיבת הכנסת, אם כי גם לזה יש מקום. לא ייתכן שיושב-ראש ישיבה ירדוף אחרי חבר-הכנסת המדבר וקורא קריאות ביניים עד בלי סוף, ואחר-כך הוא אימרו שהוא מקבל את הערת היושב-ראש, אך מסשין לדבר. יושב-ראש הישיבה אינו צריך לאחוז חמיד באמצעים חריפים. צריך לתת אפשרות לחברים להתבטא, אבל יש גבול לכך. לדעתי זהו מקרה קלאסי כיצד חברי-הכנסת מאפשרים לעצמם לעבור את הגבול.

ש.י. גרוס:

רצוני לספר בקיצור על השתלשלות קבלת חוק לתיקון דיני העונשין (עבירות זנות), במיוחד לגבי סעיף 10, בו כתוב: "אך לא יוטל עליו מאסר על תנאי" - על סרטורים. הצעת חוק זו הוגשה על-ידי חבר-הכנסת המנוח בחום ניר. בחוק המקורי שהוגש על-ידי המנוח ניר לא היה כתוב שאין להטיל מאסר על תנאי, וחברי-הכנסת ניר ובן-מאיר הגישו הסתייגות על כך והציעו שלא יהיה מאסר על תנאי; ואז קרה דבר מעניין מאוד ובדיר בחיים הפרלמנטריים של הכנסת: שר המשפטים דאז, דב יוסף, התנגד בחריפות להסתייגות זו שאין להטיל מאסר על תנאי על סרטורים והוא טען שיש לקיים אחידות בחוקי המדינה הדנים בעבירות ופשעים ולא לשלול מבית המשפט האפשרות להחליט איזה עונש להטיל על הנאשם. לדברי השר בית המשפט חופשי להטיל עונש מאסר על תנאי.

א. רוזנאל-נאור:

חוק תקיפת שוטרים מגביל את השופט.

ש.י. גרוס:

אינני בקיא בכל זאת, אבל עובדה היא ששר המשפטים דאז התנגד בכל תוקף להסתייגותו של חבר-הכנסת ניר המנוח. יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, דאז - חבר-הכנסת אזניה - התנגד בחוקף למאסר על תנאי. הוא אמר שצריכה להיות אחידות בחקיקה וצריכה להיות אחידות בחוקי המדינה, שתהיה אפשרות לבית-המשפט להטיל עונש כפי ראות עיניו.

עלה על הגימה חבר-הכנסת ניר המנוח וטען שיש כאן מקרה מיוחד לגבי סרטורים ואסור לתת להם מאסר על תנאי. אצט את דבריו: הלכותים מ"דברי הכנסת", כרך 34, עמ' 1925: "ועתה אנמק הסתייגותי לסעיף 10. אני מציע שבסעיף 10 לא יהיה מאסר על תנאי. אותה דעה שמענו בוועדה משופט המבין 80% ממשפטים אלה. קראתי לפני הכנסת מכתבה של אשה נשואה שבעלה שלח אותה לעסוק בזנות והיא טוענת שאינה יכולה להעיד, כי מה יהיה אם תבוא להעיד והבעל יידון לשנתיים מאסר על תנאי? מה יעשה בעל כזה עם אשתו לאחר שיידון למאסר על תנאי? יש סכנה שהוא ישלח אותה שוב לעסוק בזנות, ובינתיים האשה תלך ותיהרס. לכן מאסר על תנאי אינו פותר את השאלה. מה הוא הרעיון המונח ביסודו של מאסר על תנאי? כידוע יש פושעים מועדים ויש פושעים מקריים. מאסר על תנאי מכוון למקרים של פושעים מקריים שעברו עבירה ויש סיכוי שאם יוטל עליהם רק מאסר על תנאי, ייטיבו את דרכם. האם שר המשפטים או מי שהוא אחר מאתנו יכול להאמין שאדם ששולח אשתו לעסוק בזנות, ייטיב את דרכו אם יוטל עליו מאסר על תנאי? מי ששולח את אשתו לעסוק בזנות, אינו פושע מקרי, אלא פושע מועד. אנו יודעים מאיזו שכבה באים אנשים אלו. אלה אנשים שזה הוא מקצועם. הם שולחים בחורות למועדוני לילה בחוף-לארץ על-מנת שיעסקו שם בזנות; לכן אני מציע להוסיף בסוף סעיף 10: "אך לא יוטל עליו מאסר על תנאי", ואני מבקש את חברי-הכנסת לקבל את הסתייגותי". על דבריו אלא של חבר-הכנסת ניר המנוח השיב חבר-הכנסת אזניה: לא יעלה על הדעת שבמקרה שיובהר לבית-המשפט, שהמדובר הוא באיש ש"מקצועו" סרטורת זנות, הוא יטיל עליו מאסר על תנאי, ואם יקרה מקרה בלתי רגיל זה - יש פרקליטות ולה זכות ערעור, והיא תערער. בית-המשפט העליון יברר זאת ויטיל על אותו איש מאסר בפועל.

למרות התנגדותו של שר המשפטים נתקבלה

הסתייגותו של חבר-הכנסת ניר המנוח ונתוספו המלים: שאין להטיל מאסר על תנאי על סרטורים. זה היה מאבק פרלמנטרי חריף בין המשלה לבין הכנסת ובין המחוקק, ואני מניח ששופטי בית המשפט העליון יודעים על המאבק הזה שהיה בכנסת כאשר נתקבל חוק זה. היה זה מקרה בדיר מאוד שהכנסת קיבלה הסתייגות בניגוד לדעת המשלה.

והנה בא בית המשפט העליון ומבטל פסק-דין

של בית-המשפט המחוזי אשר פסק מאסר בפועל, ומחליף את המאסר בפועל במאסר על תנאי, בניגוד לדעת המחוקק. האם אין זה סילוף דצונו של המחוקק? אני מבקש לדחות את הסיכום עד שאביא לפניכם את כל החומר - הסיפור נתפרסם במוסף של "הארץ" על גערה קטינה בת 16 ששני סרטורים תפשו אותה, ובית-המשפט העליון המיר את המאסר בפועל במאסר על תנאי.

היו"ר י. ישעיהו: איננו נוהגים לברר אם בית-המשפט נוהג כהלכה או שלא כהלכה. הבידור הוא על אופן ההתבטאות של חבר-הכנסת גרוס כלפי בית-המשפט העליון. אילו היה חבר-הכנסת גרוס אומר שבית-המשפט אינו פוסק על פי לשון החוק - איש לא היה בא אליו בטענות, אבל כאשר אמר שזו התעללות במחוקק מצד בית המשפט העליון ושזהו סילוף זדוני של רצון המחוקק - על כך מתקיים הבידור. אני מציע לחבר-הכנסת גרוס לא להרחיב את הדיבור על כך שבית-המשפט העליון אינו צודק.

ש.י. גרוס: רצוני להוכיח שהיה זה סילוף של רצון המחוקק. המחוקק נאבק על כך בכנסת ואילו בשעת פסק הדין התעלמו מהחוק שהכנסת חוקקה. להיפך, אני שמרתי על כבודה של הכנסת. הכנסת נפגעה על-ידי פסק הדין של בית-המשפט העליון ועליה להגיב על כך. אמרתי את דברי בכנסת מתוך כאב לאחר שקראתי חומר זה ואני חושב שלא אמרתי דבר שאינו קיים במציאות. כזו היא המציאות המרה. בית-המשפט מקל בזה.

לא גיליתי שום סוד בצטטי את דברי מנכ"ל משרד הסעד ודברי ניצב שור. הם אמרו זאת גם לעיתונאים ויכול אני להביא העיתונים ולהראותם לכם. הוצהר בפני העיתונאים שבית-המשפט אינו ממצה את החוק. אלה דברים ידועים. גם מנכ"ל משרד הסעד וגם נציגי המשטרה אמרו שבית-המשפט אינו מחמיר ואינו ממצה את החוק, אלא מקל בו.

היו"ר י. ישעיהו: חבר-הכנסת גרוס, האם הציטוט של דברי מר קורץ לקוח מפרוטוקול של ישיבת ועדה?

ש.י. גרוס: אמרתי דברי בעל-פה ממה ששמעתי ממר קורץ ומניצב שור בוועדת השירותים הציבוריים. דברים אלה אמרו הם לא פעם ולא פעמיים בפני העתונות. אני מבין שדברים סודיים לא מפרסמים, אבל אלה הם דברים שהעתונות ידעה עליהם; על-כן אינני חושב שעברתי על תקנה מתקנון הכנסת. ייתכן שביטויי היו קצת חריפים, אך אמרתי אותם מתוך כאב, מתוך שכנוע שאני אומר דברים נכונים, ומתוך הכרת הנושא והדברים שאמרתי. אני חושב שעשיתי דבר טוב כאשר הגבתי בכנסת על פסק דין זה של בית-המשפט העליון.

היו"ר י. ישעיהו: סעיף 12 של תקנון הכנסת קובע: "(א) ואלן הן הוועדות הקבועות ותחומי ענייניהן: (1) ועדת הכנסת: תקנון הכנסת ועניינים הנובעים ממנו... דיון בבקשות ובעניינים שאינם נוגעים לשום ועדה או שלא נכללו בתפקידי ועדה אחרת."

נדמה לי שאנו צריכים לדון בנושא הזה. לכתחילה חשבת שאולי זה ענין לוועדת הפירושים, אחר-כך הבנתי שוועדת הפירושים דנה בענין כאשר יושב-ראש הישיבה מכריע הכרעה מסוימת וחבר-הכנסת אינו סבור שהיא מתאימה לתקנון. שאר הדברים שאין עליהם הוראות מפורשות בתקנון - נשארים בסמכותה של ועדת הכנסת. נדמה לי שזהו נושא מובהק שוועדת הכנסת צריכה לתת עליו את דעתה.

אם אין התנגדות - ניכנס לבידור הענין. עלינו לברר: אם היה זה מוצדק ונכון שמעל דוכן הכנסת יאמר חבר-הכנסת על בית-המשפט העליון שהוא מתעלל במחוקק ושהתנהגותו היא סילוף זדוני של רצון המחוקק, ואין זו הפעם הראשונה שבית-המשפט עושה זאת. נדמה לי שהבידור יכול לחול רק על שני הנושאים הנוגעים לכנסת ולבית-המשפט. והציטוט מתוך דיוני הוועדה מעל דוכן הכנסת.

אשר לחילופי הדברים עם חבר-הכנסת אבנרי, נדמה לי שחבר-הכנסת אבנרי צריך היה להתלונן על כך, ואם לא עשה כן - איננו צריכים להכנס לחילופי הדברים בין שלושת חברי-הכנסת: אבנרי, גרוס ופרוש. אני רק יכולים; אם נמצא לנכון, להביע צערנו על סגנון דיבור זה בכנסת. אם חבר-הכנסת קשת רוצה שנתייחס לכך - נביע דעתנו על כך.

א. אנקוריין: אני מודה שאני קצת מתקשה לגבי הפרוצדורה בענין זה. לכאורה סימן ג' של פרק רביעי - עמ' 24 בתקנון - מכסה את ענין התנהגותו של חבר-הכנסת בזמן ישיבה

א. אנקוריון:

והיחסים בין הנואם לבין יושב-ראש הישיבה. סעיפים אלו נותנים די סמכויות ליושב-ראש הישיבה להעיר לחברי-הכנסת, להזהירם ולקרוא אותם לסדר.

ב.צ. קשת:

יושב-ראש הישיבה רשאי להחליט גם להרחיק חבר-הכנסת בכוח מן האולם בעזרת סדרנים.

א. אנקוריון:

ההרחקה בכוח היא הפעולה הקיצונית ביותר. יושב-ראש הישיבה רשאי לשלול רשות הדיבור מאותו חבר-הכנסת ואף להפסיק את הישיבה. ישנה פרוצדורה מפורטת לגבי מי שלא מציינת להוראות יושב-ראש הישיבה. אפילו אם יושב-ראש הישיבה נוהג בשרירות לב ושלא כהלכה, גם אז צריך לציית לו. חבר-הכנסת שנפגע על-ידי החלטת יושב-ראש הישיבה רשאי לערער על כך לפני ועדת הכנסת.

אין לי ספק שחבר-הכנסת גרוס חייב היה להישמע ליושב-ראש הישיבה במקרה זה, ואם חשב חבר-הכנסת גרוס שיושב-ראש הישיבה לא צדק - וזו יכולה להיות עמדתו - צריך היה לציית ליושב-ראש הישיבה ולערער לפני ועדת הכנסת שיושב-ראש הישיבה לא נהג כדיון, אבל אסור היה לו לעשות דין לעצמו ולא לציית לבקשות יושב-ראש הישיבה. הכלל של ציות להערות יושב-ראש הישיבה צריך להיות אצלנו כלל ברזל, כי אין דבר חמור יותר בעיני מבחינת בזיון הכנסת מאשר קונפליקט בין חבר-הכנסת לבין יושב-ראש הישיבה. אנו מעוניינים למנוע אי ציות להוראות יושב-ראש הישיבה, גם אם מעלים על הדעת שיושב-ראש הישיבה נוהג בשרירות, כי לגבי התנהגות יושב-ראש הישיבה יש סנקציה של ערעור בפני ועדת הכנסת. לפי דעתי דבר זה צריך להיאמר באופן הברור ביותר.

עתה נשאלת השאלה מה קורה כאשר יושב-ראש הישיבה איננו פועל לפי הפרוצדורה שבתקנון, האם יש לנו אפשרות לדון בנושא זה, או לא? לאחר שיושב-ראש הוועדה היפנה תשומת ליבנו לסעיף 12 שבתקנון, ברור שאם נושא זה הובא לדיון בצורה של תלונה - אינני חושב שהנושא יכול לבוא מאיליו - אין שום ספק שאנו יכולים להתחיל לדון בנושא זה. אני חושב שסעיף 12 הוא מקיף יותר מסימן ג', וגם יושב-ראש הישיבה יכול להתלונן על התנהגותו של חבר-הכנסת בנוסף לסנקציות שישנן בסימן ג'. אני מקבל את קביעתו של יושב-ראש הוועדה שסעיף 12 כן כולל מקרה זה.

אני רואה שחבר-הכנסת קשת בעצמו מפקפק מעט בענין האיזכורים - מה כלול בהגבלת האיזכורים ומה לא. הוא פירש בשעת מעשה כפי שפירש, אבל השאלה קיימת. לענין זה קיים רק סעיף 63 - הגבלת איזכורים, ויכול להיות שאין די בסעיף זה. אנו צריכים לדון אם יש להרחיבו, אם לאו. אני לא אהיה בעד הרחבתו.

ב.צ. קשת:

בקשתי היתה שתיתנו דעתכם על כך.

א. אנקוריון:

אם כתוצאה מדיון זה תועמד השאלה אם להרחיב או לא להרחיב פירוש הסעיף - אינני מציע שנרחיב סעיף זה בדיון בנקודה זו. זוהי שאלה נכבדה מאוד ומרחיקה לכת.

גם אני הייתי בדעה שאי-אפשר לצטט דברים שנאמרו בוועדה וזאת כדי לשמור על חופש ההתבטאות של חברי-הכנסת, של שרים ושל סיעות, כדי לא לכבול אותם ולומר להם: "אמרתם כך וכך, מדוע שינייתם עתה את דעתכם?". סעיף 63 בא להגן על חופש נקיטת עמדה ועל כן אסור להזכיר דברים שנאמרו בוועדה מפי חבר-הכנסת או השר במקום פומבי; אין בסעיף 63 הכללה כוללת לאסור איזכור דברים שנאמרו בוועדה על-ידי מוזמנים אחרים; לכן, נדמה לי, שבנקודה זו לא היתה הוראת יושב-ראש הישיבה נכונה, כי לפי התקנון מותר היה לחבר-הכנסת גרוס לצטט דברי מנכ"ל משרד הסעד ולפרסמם.

היו"ר י. ישעיהו:

האם אתה מבחין בין שר לבין נציגו?

א. אנקוריון:

כן. אם אנו מתכוונים להרחיב את היריעה של הגבלת איזכורים - תהיה זו הרחבה גדולה מאוד. רוב האנשים המופיעים בוועדות - אנשי המשרדים - אינם מופיעים מכוח עצמם, אלא מכוח השר. גם אני אינני רוצה לכבול את עמדתי בזאת

א. אנקוריון:

ואם נדון בנקודה זו בקונטקסט של תיקון סעיף 63, אז אולי תהיה אזני כרויה לשמוע מה אומרים החברים בעניין זה. לא כתוב בסעיף 63 שאסור להזכיר דברים שנאמרו בוועדה מפי בא כוחו של השר.

לגבי השאלה של דברי חבר-הכנסת גרוס על בית-המשפט העליון: אני חושב שהצורה בה נאמרו הדברים היא צורה מביישת, ואם לדבר בלשון סעיף 66 שם נאמר: "בצורה הפוגעת בכבוד סדר דיוניה" - סדר הדיונים צריך לכלול יחס של כבוד לבית-המשפט. צריך להיות כלל ברור שחברי-הכנסת, בדברם על בית-המשפט, צריכים לנהוג כבוד בבית-המשפט; אין זה אומר שאיננו זכאים לבקר את בית-המשפט. אני חושב שחבר-הכנסת גרוס זכאי היה לבקר את בית-המשפט העליון, כי לא יכול להיות שבת-המשפט יבואו וישימו לאל את עבודת המהוקקים. כל זמן שחבר-הכנסת גרוס היה מדבר בצורה זו יושב-ראש הישיבה לא היה מעיר לו על כך. אינני מעלה על הדעת שבית-המשפט העליון החליט בזדון מה שהחליט, או שהחליט בעניין זה בצורה המתעללת בבית המהוקקים. גם לפני קריאת החומר שחבר-הכנסת גרוס הציע להביא לפנינו, זו היא דעתי, ואינני חושב שאחרי קריאת החומר אשוב שבית-המשפט נהג בזדון.

ביטויי של חבר-הכנסת גרוס חרגו מהמסגרת של ביקורת והפכו לצורת דיבור הפוגעת בסדר דיוני הכנסת. אם יושב-ראש הישיבה טעה - יש סנקציה גם נגד יושב-ראש הישיבה שטועה; אבל כאשר יושב-ראש הישיבה מעיר לחבר-הכנסת - עליו לציית לו.

ס. ביבי: בירור זה, לדעתי, הוא דוגמה לבידורים רבים שיכולים היו להיות בשנים קודמות בכנסת. יש מקרים רבים בכנסת שההתבטאות של חברי-הכנסת - הפעם זה נוגע לבית-המשפט העליון - איננה הזלמת את רמת הכנסת והאחריות הנובעת של חברי-הכנסת כלפי העם. זו איננה יכולה להיות שפת התבטאות הדומה לשפת השוק, או משהו קרוב לזה. הכנסת היא בית-ספר של העם וחבר-הכנסת חייב לדעת שהוא אינו רשאי להתיר לעצמו מה שהוא מתיר לעצמו כאשר הוא נמצא מחוץ לבית, או בתוך הבית; אבל לא על דוכן הכנסת.

ההתקפה של חבר-הכנסת גרוס, ייתכן שאיננה מקרית לגמרי. לא פעם אנו מוצאים התבטאות מסוג זה של חבריו, במקרים אחרים, על בית-המשפט. אינני אומר זאת מתוך זכות, אלא מביע אני זאת בצער רב, כי אין התבטאות זו מוסיפה כבוד לא לבוחרים, לא למפלגה ולא לחינוך לאזרחות טובה. ההתבטאות בצורה הזאת היתה מיותרת. כדי שבית-המשפט העליון יקבל את הערתו המדכזזת של חבר-הכנסת גרוס יש דרכים רבות לאין ספור לפנות אל בית-המשפט העליון, ואין לי שום צל של ספק שבית-המשפט לא התעלל בכנסת. דברים כאלה ניתן לברר בצורה תרבותית ובצורה שאיננה פוגעת בכבודה של הכנסת; מה גם שאותם שופטים אינם יכולים לבוא ולהשיב לחבר-הכנסת גרוס מעל בימת הכנסת, וגם לא מעל כל בימה אחרת, אף לא מעל דפי עיתון. איזו רמה תרבותית אנו מפתחים בתוכנו?

אם המדובר בקשר לנושא של סרטורי זנות, אינני רחוק מהדעה האומרת שכאשר יושב-ראש הישיבה מעיר הערה מעל בימת הכנסת חייב חבר-הכנסת להסות אונן ולו במשהו, ולא כאילו נמצאים יושב-ראש הישיבה וחבר-הכנסת בשני עולמות נפרדים.

אני סבור שהוועדה צריכה להביע צערה על חבר-הכנסת גרוס נהג כך כלפי בית-המשפט העליון, כדי שעניין זה לא יישנה. אם חבר-הכנסת גרוס התכוון לצטט דברים היה עליו פשוט לא לאמרם בשם אומרים בוועדה, אלא לומר ששמע מפי אנשים מוסמכים דברים אלו ואלו. אני חושב שחבר-הכנסת יכול לומר כל מה שהוא רוצה לומר מבלי להתנגש בתקנון הכנסת.

צ. צימרמן: לגופו של עניין: בקשר לדרך הביטוי והפגיעה שנפגעה הכנסת מצורת ההתבטאות של חבר הכנסת גרוס. גם חבר-הכנסת גרוס פגע במעמדו בכנסת על-ידי האופן בו התבטא. רצוני להתעכב על שאלת סמכות ועדת הכנסת לדון בנושא זה. הסמכות מוקנית לוועדת הכנסת לדון בנושא זה, אך כיצד הובא הנושא לדיון בוועדה?

ב.צ. קשת: הנושא הובא לדיון לוועדת הכנסת על-ידי יושב-ראש הכנסת והמזכירים.

צ. צימרמן: אם כך זה בסדר.

צ. ציטרמן:

אני חולק על דעתו של חבר-הכנסת אנקוריון לגבי הגבלת איזכורים, סעיף 63 הוא בלבד הקובע בענין זה. לדעתי, יש להסתמך על תקנות נוספות. סעיף 75 אוסר פומביות הישיבות; בסעיף 76(ב) כתוב: "כל חבר הוועדה רשאי לעיין בפרוטוקולים של ישיבות הוועדה - אפילו לא כתוב: "כל חבר-הכנסת". חבר הכנסת, שאינו חבר הוועדה, הרוצה להשתתף בישיבת הוועדה צריך לקבל הסכמה של יושב-ראש הוועדה; תקנה 80(3) אומרת: "ועדה קבועה רשאית להזמין מזמן לזמן לישיבותיה - באמצעות השר הנוגע בדבר ובהסכמתו - עובד המדינה האחראי לשטח פעולה מסויים." - עובד המדינה בא בשם השר, בא באמצעות השר ובהסכמתו; לכן יש לראות דבריו של אותו עובד מדינה כהסכמה של השר.

אני חוזר לסעיף 63(א), בו כתוב: "נאום מעל בימת הכנסת לא יכיל איזכור דעה או עמדה של שר, של חבר-הכנסת, או של סיעה בכנסת שהשמיעו בוועדות הכנסת...";

מכל הסעיפים הללו רואה אתה שהמתקן רצה לשמור על סודיות הדיונים בוועדה, ושתינתן אפשרות לשרים, לחברי-הכנסת, ולכל מי שמופיע בשם השרים לדבר בחופשיות מבלי שדבריהם יצוטטו לאחר מכן בפומבי. מעל בימת הכנסת אין לצטט את הנאמר בוועדה. אם היה חבר-הכנסת גרוס אומר שהדברים שהוא משמיע הם כפי שקרא בעיתונים - אף אחד לא יכול היה לטעון כנגדו; אחרת הוא כאשר חבר-הכנסת מצטט מפרוטוקול של ועדה, או מה ששמע בוועדה. חבר-הכנסת יכול לומר שקרא דברים אלו בעיתון אפילו אם שמע אותם בוועדה והם נתפרסמו בעיתון. אי הפומביות חלה בכל המקרים, חבר-הכנסת אינו יכול לצטט דברים שנשמעו בוועדה. זה עלול ליצור תקדים מסוכן, כי נשכח את הכוונה של התקנון, אם נפתח פתח לאפשרות פרסום דברים שנשמעו בוועדה. אם יש חברי-הכנסת שסבורים שהוועדות צריכות להיות פומביות, ואם נשנה את התקנות - ידע כל משתתף בוועדה שהדברים שהשמיע הם פומביים ועל אחריותו; אבל אסור לצטט דברים שידוע שהם מוגנים ואי פומביים.

חבר-הכנסת קשת נהג כשורה, כי אין זה משנה אם הדברים נאמרו על-ידי השר, או על-ידי בא כוחו - הם אסורים לציטוט.

אשר לגופו של ענין: מצטרף אני לדעת קודמי שהיתה זו פגיעה בכנסת. בין מתיחת ביקורת לבין גינוי יש הבדל. ביטוייו של חבר-הכנסת גרוס חרגו מהמסגרת של מתיחת ביקורת.

ז. שר: אני תומך בדעתו של חבר-הכנסת ציטרמן. לפי דעתי חייבים הדיונים בוועדה להיות סודיים. אין זה רק מפני שסעיף 75 של התקנון קובע זאת, אלא משום שבכל הפרלמנטים היכולת למסירת אינפורמציה מלאה מחייבת אי זהות האיש, כי הוא מייצג דעת השר שלו. הפרוטוקול עצמו חייב להיות חסוי.

נוסף לכך, צריך להיות איזה שהוא הגיון, שאין ספק שאינפורמציה הנמסרת לחברי הוועדה מותרת לשימוש על ידם. לא ייתכן מצב שבאים לוועדת החינוך, למשל, ומוסרים אינפורמציה על מספר עתיד של תלמידים ואחר-כך אי אפשר יהיה להשתמש באותה אינפורמציה; אבל יש הבדל בין ציטוט דברי מנכ"ל משרד בכך שאומרים: "מנכ"ל משרד הסעד אמר: ומצטטים את דבריו, לבין שימוש באינפורמציה מבלי לצטט את מקורה ומבלי לזהות את העובדים, תוך שימוש באותה אינפורמציה במליאת הכנסת.

סעיף 63 הוא סעיף נוסף והוא למעשה בא להגן על חברי-הכנסת, והוא תולדה של מקרה כזה: ייתכן מצב שבו לא מצטטים בכלל מה אמר חבר-הכנסת, אבל אומרים לחבר-הכנסת: הרי דעתך היתה כדעתי, או שאומרים לשר: הרי אמרת כבר פעם ש...; - דברים אלה אסור, באופן מפורש, להזכיר מעל בימת הכנסת. כאשר תיקנו תקנה זו היה ברור שהכוונה היא שתהיה אפשרות להתבטא באופן חופשי בוועדה ושום דבר שייאמר בוועדה לא ישמש לצורך האיזכור לדיון; לכן יש להבחין בין מה שנאמר בוועדה, ששום אדם לא יהיה כבול בזה שמא ישתמשו בדבריו נגדו, לבין אינפורמציה של השר, או בא כוחו, שאפשר להשתמש בה מבלי להזכיר את המקור.

ב.צ. קשת: אני שמח שהמפרשים מפרשים שנהגתי בסדר כאשר לציטוטים, זו היתה הרגשתי. לאחר שעברנו על סעיפי התקנון, פונה אני ואומר: האם אין צורך לכתוב זאת בצורה כל כך

ב.צ. קשת:

ברורה שגם חבר-הכנסת אנקוריון לא יוכל לפרש הטעיף אחרת מחבר-הכנסת צימרמן?, אינני אומר מי צודק מביניהם. לא ייתכן שדבר כזה יהיה נתון לפירושים שונים. לא ייתכן שסגן יושב-ראש אחד ירשה לצטט דברים מישיבות הוועדה, וסגן יושב-ראש אחר - לא. התקנון צריך להיות ברור וצריך למנוע כל אי הבנה; לכן ביקשתי שתיתנו דעתכם לכך. אם דעתכם היא שאסור לצטט דברים שנאמרו על-ידי כל משתתפי הוועדה - צריך לכתוב כך, ואם לא - צריך לכתוב אחרת; אבל לא ייתכן שתהיה אפשרות לצטט דברים של קצין משטרה שנאמרו בישיבת ועדה של הכנסת, ושאותו קצין משטרה לא היה מעז לומר אותם בפומבי. בוועדת הפנים קיבלנו אינפורמציה כזאת שאני משוכנע שאם הייתי מצטט את הדברים מעל בימת הכנסת היו קציני המשטרה מפסיקים לבוא לישיבות הוועדות, או שהיו באים ולא אומרים דבר.

לכן צריך לתת הגנה לפקידים הנכירים ולעובדים האחרים לשטח פעולה מסויים המוזמנים לישיבות הוועדה בכך שאסור יהיה לצטט את דבריהם, כך גינה אנו מאינפורמציה חופשית ומלאה.

לגבי הביטויים שהשמיע חבר-הכנסת גרוס: אינני בא לתבוע מה עלבונני ועלבונני של יושב-ראש ישיבה של הכנסת - זוהי עלבונה של הכנסת. לא ייתכן שיושב-ראש ישיבה יעמוד כמו תגר בשוק ויצווה להפסיק אותם ביטויים, ואילו חבר-הכנסת ישיב בשלילה ויאמר שהוא מוכן לעמוד למשפט. יושב-ראש הישיבה אמר לחבר-הכנסת גרוס לחזור בו מדבריו, ואילו חבר-הכנסת גרוס השיב: "לא, אני מוכן לעמוד למשפט". כל אחד מאיתנו יכול להגיד זאת, זו אינה גבורה גדולה. לדוגמה: הופעתי בתור נואם בכנסת ויושב-ראש הישיבה לחש לי שנותרה לי עוד דקה. ידעתי שיש לי עוד שש דקות, אך לא רציתי להתווכח עמו ומייד דיילגתי על חמישה עמודים והתחלתי לקרוא בעמוד האחרון. אז אמר לי יושב-ראש הישיבה שנותרו לי עוד חמש דקות ואני חוזרת לעמודים שדיילגתי עליהם. הדבר הראשון שעשיתי הוא: שמעתי בקול יושב-ראש הישיבה, אפילו שהייתי משוכנע שהוא טועה. כאשר מנהל אני ישיבה וצריך לעמוד על המקח עם חבר-הכנסת אני מרגיש את עצמי מבוזבז, מרגיש את הכנסת מבוזבזת, ואם יש קהל ביציע הכנסת הייתי מעדיף לא להיות בכלל במקום מאשר לנהל ישיבה כזאת. אתה יושב בסמכות העליונה בכנסת ועושים ממך חוכה והיטלולה, לא ממני אישית, אלא במעמדי.

יכולתי להעניש את חבר-הכנסת גרוס, אך לא רציתי בכך, לא רציתי להחמיר יותר מדי, אבל לשמוע במשך חמש דקות מיהו סרסור זונות ומיהו איש העולם התחתון זה לא ייתכן. במקרה היו אז ביציע הקהל קבוצות מאורגנות של בני בוער.

אני מבקש שאולי נפרסם את הוברים לגבי צורת ההתבטאות בצורת חוזר לכל חברי-הכנסת, מבלי להזכיר שמות, ועל-ידי כך נשנה את האווירה באולם המליאה. האווירה מתלקחת לאו דוקא כאשר דנים על נסיגה או לא נסיגה ועל בעיות מדיניות בוועדות, אלא היא עלולה להתלקח בישיבה שקטה שנוכחים בה רק שבעה חברי-הכנסת - כמו שהיה בישיבה אותה ניהלתי כאשר התפתחו חילופי הדברים בין חברי הכנסת: אבנרי גרוס ופרוש.

היו"ר י. ישעיהו: אני מציע שהחברים הצוטפים הרשומים לרשות הדיבור יביעו דעתם בישיבה הבאה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.00.